MACRO- A BRACHYPTERNÁ FORMA DRUHU CHRYSOMELA STAPHYLEA LINNAEUS,1758 NA SLOVENKU (CoL.CHRYSOMELIDAE)

DIE MACRO- UND BRACHYPTERE FORM VON CHRYSOMELA STAPHYLEA LINNAEUS,1758 IN DER SLOWAKEI (COL.CHRYSOMELIDAE)

S 1 obr. - Mit 1 Abb.

Ladislav B a r a b á s

Chrysomela staphylea Linnaeus,1758 sa podla ROUBALA (1941) vyskytuje na území Slovenska hojne od nížin až po hory. Podobne BECHYNĚ (1946) píše, že sa jedná o druh u nás bežne rozšírený. Areál tohto druhu na európskom kontinente je považovaný za súvislý a dosiaľ nebola popísaná žiadna forma vymedzená geograficky (BECHYNĚ 1950,KASZAB 1962, MOHR 1966).

Z materiálu, ktorý mi láskavo zapožičal prof.Dr.L.Korbel z Katedry všeob. zoológie a živ. fyziológie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave a RNDr. I.Okáli zo Slovenského Národného Múzea v Bratislave však vyplýva, že populácie z horských oblastí sa od populácií južných častí Slovenska líšia veľkosťou krídiel. Krídla u tohto druhu by mali presahovať krovky("ailes dépassant le sommet des élytres"BECHYNĚ 1950). V nížinnej a pahorkatinnej časti Slovenska sa však vyskytuje macropterná forma,s krídlami normálne vyvinutými, presahujúcimi krovky a v kľude zloženými,zatiaľ čo v horských oblastiach sa vyskytujú formy s krídlami úzkymi, nepresahujúcimi dĺžku kroviek, s pozmenenou žilnatinou a vystretými aj v kľude. U tejto brachypternej formy existuje variabilita velkosti plochy krídla, no prechodnú formu som zatiaľ nenašiel. Vyšetrením väčšieho materiálu z oblastí styku areálov budú iste zistené i prechodné formy, ktoré som zistil u Ch. sanguinolenta Linnaeus, 1758, vyskytujúcej sa na Slovensku tiež vo forme macro- i brachypternej. Konštantné rozdiely v somatických znakoch ani v tvare aedeagu som nezistil.

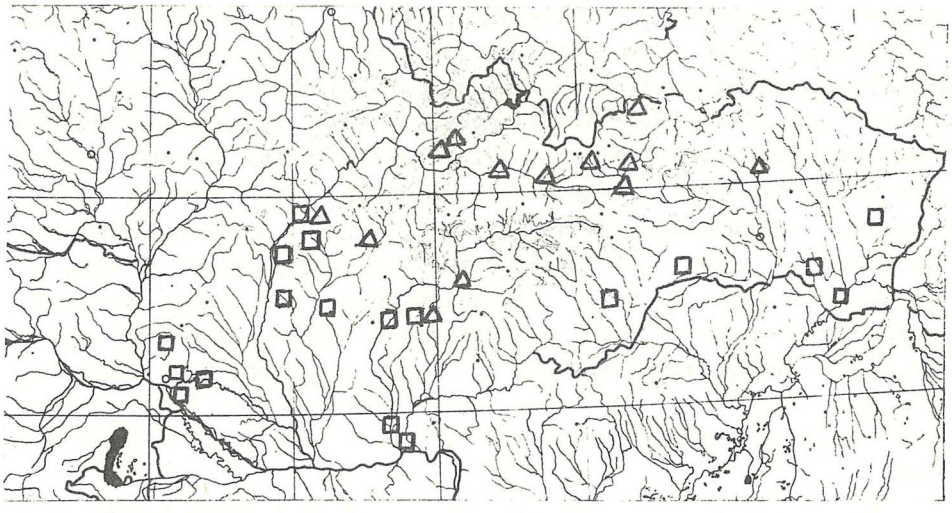
Na tej istej lokalite boli obe formy získané v troch prípadoch : Bolešov-Piechov, Čelákovice a Banská Štiavnica. Pri prvých dvoch lokalitách sa mohlo jednať o exempláre splavené riekami Váh resp. Labe(je to druh v náplavoch hojný). Otázka prekrývania areálov a sympatrického výskytu je teda zatiaľ otvorená a je potrebný ďalší materiál.

Zoogeograficky je toto zistenie zaujímavé tým, že v rámci jedného druhu vidno vplyv horských podmienok na veľkosť krídiel. Redukcia krídiel je totiž bežná u mnohých montánnych druhov, z rodu Chrysomela napr. druhy podrodov Heliostola a Colaphoptera su brachypterné.

Lokality:

Macropterná forma - Čilistov 1 ex., Hamuliakovo 4 ex., Kamenný Most 1 ex., Kozárovce 1 ex., Ladmovce 1 ex., Remetské Hámre 2 ex., Rimavská Sobota 1 ex., Šamorín 2 ex., Veľaty 1 ex. (Korbel), Zadiel 2 ex. (Korbel), 1 ex. (Král), Bratislava 1 ex. (Šlégl), Nitra 1 ex. (Dudich), Stupava 2 ex. (Barabás), Jurský Šúr 1 ex. (Roland), Kostolná-Záriečie 1 ex. (Okáli), Bolešov-Piechov 3 ex. (Laco), Trenčianské Teplice 1 ex., Vrbové 1 ex. (Kočí), Banská Štiavnica 1 ex. (Kleinert), Kováčov 1 ex. (coll. SNM).

Brachypterná forma - Bojnice 1 ex., Parížovce 3 ex., Pieniny 1 ex. (Korbel), Bolešov-Piechov 1 ex., Terchová 1 ex. (Laco), Malá Fatra - Rozsutec 4 ex. (Barabás, Korbel, Valenčík), Kráľova Lehota 2 ex., Vysoké Tatry 3 ex. (Šlégl), Hybe 1 ex. (Kašpar), Prešov 1 ex., Zvolen 1 ex. (Král), Banská Štiavnica 1 ex., Belanské Tatry 1 ex., Krížová Ves 1 ex., Vysoké Tatry-Javorina 1 ex. (coll. SNM) .

Obr. 1. Chrysomela staphylea L. Rozšírenie macropternej □ a brachypternej △ formy na Slovensku.

Abb. 1. Chrysomela staphylea L. Verbreitung der macropteren □ und der brachypteren △ Form in der Slowakei.

Zusammenfassung

Der Autor erörtert die Frage der macropteren und brachypteren Form der Art Chrysomela staphylea L. Die macroptere Form kommt in der Tiefebene und im Hügelland, die brachyptere Form in den Gebirgsgebieten der Slowakei vor.

L i t e r a t ú r a

BECHYNĚ J., 1946: Nomenklatorické a faunistické poznámky k některým druhům rodu Chrysolina Motsch. Entom.listy 9:105-112.

BECHYNĚ J., 1950: 7e Contribution a la Connaissance du Genre Chrysolina Motsch. Ent.Arb.Mus.Frey 1:47-185.

KASZAB Z., 1962: Levélbogarak-Chrysomelidae in Fauna Hungariae 63. Budapest.

MOHR K. H., 1966: Chrysomelidar in Freude,Harde,Lohse: Die Käfer Mitteleuropas 9:95-299.

ROUBAL J., 1941: Katalog Coleopter Slovenska a Východních Karpat 3. Praha.

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Ladislav Barabás, Ústav experimentálnej farmakológie SAV
Dúbravská cesta, 881 05 Bratislava